

DEPARTAMENT/COL·LECCIÓ: Biblioteca de Reserva
FORMA D'INGRÉS: Desamortització
NÚM. INVENTARI/REGISTRE: 07 Inc 4
NOM OBJECTE/NOM CIENTÍFIC: Llibre
DATA D'INGRÉS: 1880
TÍTOL: Opera philosophica. Epistolae
AUTOR: Sèneca, Luci Anneu
DATA CIÓ: 1475
LLOC PROCEDÈNCIA: Biblioteca Mariana del Convent de Sant Francesc d'Assís de Barcelona
MATERIAL/TÈCNICA: Pergamí i paper / Llibre imprès
DIMENSIONS: 450x292 mm
UBICACIÓ: Biblioteca de Reserva

Sèneca, Luci Anneu (ca. 4 aC-65 dC). [*Opera philosophica. Epistolae*]. Nàpols : Mathias Moravus, 1475.

Signatures: [a-c10, d-e6, f-g10, h-i8, k-m10, n12, o8, p10, q8-1, r-s10, t8, u10, x8, y10, z8, A10, B-D8, E10]. – [253] f. ; 2º

Al foli [a]2 recto: gran inicial amb decoració vinya blanca, de color vermell, blau i verd, amb or i putto. Al mateix foli escut (camper daurat amb dos peixos platejats) de Pere Miquel Carbonell amb or, envoltat per una corona de llorer i una orla amb or amb motius vegetals alternats amb caps de putti.

Inicials amb decoració vinya blanca, de color vermell, blau i verd, amb or, al començament de cada llibre.

Inicials secundàries afilegranades en blau i vermell.

Enquadernació en pergamí de principis del segle XVIII amb títol manuscrit al lloc: "Seneca. Opera varia". Talls pintats de vermell i verd.

Signatura topogràfica antiga a la contraguarda anterior: 170/1/5.

Ex-libris manuscrit al foli [a]1 recto: "Es de la Biblioteca Mariana del Conv[en]to de S[a]n Fran[cis]co de Bar[celo]na" (segle XVIII).

Sumari manuscrit de la mà de Pere Miquel Carbonell al foli [a]1 verso.

Poesia manuscrita llatina laudatòria a Sèneca d'Antonio de Carvajal i quintilla castellana manuscrita al recto del foli intercalat entre els folis [a]1 i [a]2 (primer quart del segle XVI).

Carta manuscrita de Pere Miquel Carbonell al franciscà Francesc Segarra datada el 1486 on li comenta la donació de l'exemplar al verso del foli intercalat entre els folis [a]1 i [a]2.

Nota manuscrita de compra de Pere Miquel Carbonell al f. [E]9 verso.

Postil·les manuscrites de la mà de Carbonell.

Calderons en blau i vermell.

Manícules, fisons i numeració manuscrita dels folis (cclij)

L'incunable va ser comprat per Pere Miquel Carbonell (1434-1517), arxiver reial i escrivà de Joan II i de Ferran II de Catalunya i Aragó. Posteriorment, en va fer donació a la Biblioteca del convent de Sant Francesc d'Assís de Barcelona. Una nota manuscrita llatina de la seva mà, al final del volum, ens revela un seguit d'informacions sobre la

compra, il·luminació i donació del llibre, així com sobre el desengany de Carbonell en anar a comprovar l'estat de la seva antiga possessió:

Pere Miquel Carbonell, escrivà del sereníssim senyor Rei i custodi de les claus de l'Arxiu Reial de Barcelona, d'aquesta manera va comprar els llibres, o bé les obres de Sèneca, al llibreter Antoni Ramon Corrons, i ho va fer el dia d'avui 16 de setembre del 1477, un cop efectuat el pagament. I després el dit Carbonell va fer relligar i il·luminar aquestes obres per un preu més elevat que no pas el pagat de o pels mateixos llibres, el qual va ser igualment satisfet per les gràcies de Déu i de la sempre santíssima Verge Maria mare de nostre senyor Jesucrist i també per les de tots els ciutadans de la pàtria celestial. Amen. Tanmateix, aquest any de la salvació de 1511 vaig girar i regirar aquest llibre i vaig trobar-lo deturpat i maltractat en diverses parts o folis. Desconec quin ximple en fou el responsable. Si Déu em donés temps el repararia, atès que cap frare d'aquest convent el va voler reparar degut a la seva descurança.

L'incunable és fruit d'una notable empresa editorial, atès que es tracta de l'*editio princeps* de les obres de Sèneca. A això cal afegir el tamany in-folio i la perfecció i puresa dels tipus romans que en fan, d'altra banda, un dels característics impresos italians d'autors clàssics del període incunable

L'edició, com consta al colofó, es féu sota el regnat de Ferran I de Nàpols, i probablement fou impulsada pel propi monarca. El colofó indica, igualment, que estigué a cura del monjo de Poblet Blai Romeu. Romeu, documentat com a prior del monestir el 1469, mestre en filosofia i teologia, degué residir algun temps a la ciutat del sud d'Itàlia tant per a la preparació de l'edició com per a la supervisió dels treballs d'impressió:

Sub domino Blasio Romero monacho Populeti philosopho ac theologo celebri est impressum hoc opus in ciuitate Neapolis Anno domini M.lxxiiii [i.e. M.D.lxxiiii.] Diuo Ferdinando regnante.

A continuació, uns díctics elegíacs del milanès Gabriel Carchanus en lloança de l'impressor, el txec Mathias Moravus, en revelen la seva identitat:

Iam paene abstulerat Senecae monume[n]ta uetustas
Vixq[ue] erat haec ullus cui bene nota forent
Tam bona, sed docti Mathiae scripta morau
Artificis, non est passa perire manus.
Huic igitur meritas grates studiosa iuuentus
Pro tam sublimi munere semper agas.

El molt temps transcorregut havia fet gairebé oblidar les obres de Sèneca, i amb prou feines quedava algú que les conegués bé; però la mà del docte impressor Mateu, de Moràvia, no va permetre que uns escrits tan bons morissin. Així, a ell, per un regal tan sublim, la joventut estudiosa ha de donar sempre merescudament les gràcies.

Constitueix una prova de la possible vinculació del benedictí a la cort de Nàpols, on potser exercí el càrrec d'almoïner, el fet que el trobem com a responsable d'una *Biblia*

Latina sortida de les premses del txec un any després de la publicació del Sèneca, el 1476, “Ferdinando rege inuicto”.

Marina Ruiz Fargas